

## **Pochodzenie materiału okruchowego dolnojurajskich warstw połomskich**

**Małgorzata KOZŁOWSKA-DEUSZKIEWICZ**

*Uniwersytet Warszawski, Instytut Geologii Podstawowej;  
Al. Żwirki i Wigury 93, 02-089 Warszawa;  
e-mail: malgorzata.deuszkiewicz@uw.edu.pl*

Warstwy połomskie, odsłaniające się w okolicy Myszkowa i Koziegłów, to dolnojurajskie żwiry i piaski ze żwirem. W głównej mierze składają się z otoczków kwarców żyłowych, kwarcytów, piaskowców kwarcytowych, zlepieńców kwarcowo-kwarcytowych i innych skał krzemionkowych. Dotychczasowe badania petrograficzne (Unrug & Calikowski 1960) nie pozwoliły jednoznacznie wyjaśnić pochodzenia niektórych fragmentów ziaren litycznych. Przykładem są np. otoczki zlepieńców, które stanowią około 15% materiału dolnojurajskich żwirów. Stały się one przedmiotem oddzielnego, szczegółowego opracowania petrograficznego, podjętego przez autorkę właśnie ze względu na informacje na temat skał źródłowych, z których pochodzą.

Na podstawie przeprowadzonych badań cech teksturalnych i składu we fragmentach zlepieńców ustalono, że należą one do grupy arenitów litycznych, a w ich obrębie wyróżnić można dwie grupy skał różniące się rodzajem spoiwa, teksturą, nieco składem mineralogicznym oraz stopniem diagenety.

Przeprowadzone badania petrograficzne otoczków zlepieńców kwarcowo-kwarcytowych wykazały, że niektóre ich składniki ziarniste – fragmenty kwarcytów, czertów i jaspisów – stanowią jednocześnie zdecydowaną większość materiału okruchowego warstw połomskich. Prawdopodobnie pochodzą z tego samego obszaru źródłowego, lecz z formacji skał różnego wieku. Przyjmując, że materiał okruchowy warstw połomskich był transportowany z południa i południowego-wschodu, skał źródłowych należałoby szukać w obrębie masywu Brna–Górnego Śląska, wśród skał górnopaleozoicznych Górnośląskiego Zagłębia Węglowego lub wśród skał metamorficznych i osadowych budujących łańd prakarpaccy.

Brak fragmentów skał charakterystycznych dla bloku górnośląskiego sugeruje, że nie mógł to być obszar źródłowy dla materiału okruchowego warstw połomskich. Również karbońskie skały osadowe GZW nie zostały dotychczas rozpoznane w materiale okruchowym żwirów połomskich. Stwierdzone przez Unruga (1968) egzotyki w utworach okruchowych

Karpat zewnętrznych wykazują znaczne podobieństwo do fragmentów skał rozpoznanych w materiale okruchowym warstw połomskich. Są to bowiem klasty łupków metamorficznych, skał krzemionkowych, kwarcytów, kwarców żyłowych oraz zsylikowanych wapieni. Prawdopodobnie więc, przynajmniej część materiału okruchowego warstw połomskich pochodzi z kordyliery śląskiej. Również utwory grubookruchowe permu i triasu, występujące w podłożu płaszczowin karpackich bezpośrednio pod utworami jurajskimi (Kiersnowski 2001), mogły stanowić potencjalne źródło dla materiału okruchowego warstw połomskich.

### Literatura

- Kiersnowski H., 2001. Osady permu-triasu w basenie Liplas–Tarnawa. *Prace Państwowego Instytutu Geologicznego*, 174, 87–100.
- Unrug R., 1968. Kordyliera śląska jako obszar źródłowy materiału klastycznego piaskowców fliszowych Beskidu Śląskiego i Beskidu Wysokiego (polskie Karpaty zachodnie). *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego*, 38, 1, 81–164.
- Unrug R. & Calikowski A., 1960. Sedymentacja i petrografia warstw połomskich. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego*, 30, 2, 129–168.